

ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

В статті розглядається проблемність реалізації фізичного виховання в умовах інклюзивного освітнього середовища. Проаналізовано переваги впровадження інклюзивного навчання та проблеми включення у фізичне виховання інноваційних методів. Знайдено розуміння необхідності розвитку специфічної сфери освітнього процесу.

Ключові слова: інклюзивне фізичне виховання; проблемність реалізації навчання.

The article deals with the problem of implementing physical education in an inclusive educational environment. The advantages of implementing inclusive education and the problems of including innovative methods in physical education are analyzed. An understanding of the need to develop a specific area of the educational process is found.

Key words: inclusive physical education; problematic realization of training.

Вступ. Говорити про інклюзивне навчання в Україні почали недавно, хоча світова освітня практика вказує на величезний досвід окремих країн у цьому питанні. Є. Н. Приступа, Ю. В. Петришин, І. Р. Боднар [1] стверджують, що у нас не сформований понятійний апарат для розуміння процесу реалізації інклюзивного фізичного виховання. При тому, що законодавча база країни готова до запровадження у заклади освіти інклюзивного середовища [2]. Аналіз розглянутих публікацій показав проблемність готовності вчителів працювати у специфічних умовах [2, 3], і відсутність науково-обґрунтованих технологій поєднання різних завдань фізичного виховання [1]. Вбачаємо у цьому можливості наукового пошуку розуміння проблеми та напрацювання теоретичної бази для розробки програм мінімізації сегрегативності фізичного виховання.

Метою дослідження було теоретично обґрунтувати проблемність сучасного впровадження інклюзивного фізичного виховання у заклади освіти. Для реалізації мети використано теоретичний аналіз останніх досліджень за темою роботи.

Матеріал та методи дослідження: у дослідженні використано наукові публікації за обраною темою, датовані переважно останніми роками. Методика включала аналіз проведених авторами публікацій наукових пошуків, а також синтез переваг та проблем інклюзивного навчання з формулюванням загального умовиводу.

Результати дослідження. Інклюзивне навчання в Україні є новим напрямком формування сфери освітніх послуг для дітей з особливими потребами. Дослідження Г. Гук, І. Боднар [4] констатують на сьогодні

повільний темп розвитку інклюзивної освіти, особливо «інклюзивного фізичного виховання». Фізичне виховання в інклюзивному середовищі повинно розглядатись як позитивний чинник для соціалізації людей з особливими потребами [3]. С. Станева [3] акцентує саме на такому підході до впровадження інтегрованого навчання, оскільки переміщення дітей із «неповноцінного середовища» у середовище «не таких» людей впливатиме на їх психічний комфорт. А фізична культура має організаційні та методичні прийоми для створення оптимального середовища «соціалізації» дітей з особливими потребами і має свої переваги для усіх категорій населення [1]. Уже самі зміни в оточенні особливих дітей є, на думку Г. Гук, І. Боднар [4], значним позитивним фактором. Деталізуючи позитивність інклюзії для учасників навчального процесу, І. Когут, В. Маринич, К. Чебанова [2] визначають суттєві перевагами як для вчителів, так і для учнів. Педагоги мають можливості вдосконалення індивідуалізації навчання, діти з особливими потребами – поліпшення моторного, соціального, когнітивного розвитку, а інші діти – виховання толерантного ставитись до людських особливостей [2].

Проте, дослідники вважають процес фізичного виховання найскладнішим в інклюзивному навчанні. Л. Л. Борисенко [5] вказує, що реалізація на практиці уроків фізкультури носить специфічний характер, оскільки включає поєднання двох завдань в одному навчальному просторі: корекційно-компенсаторну частину для дітей з особливими потребами і формуючу частину рівня підготовленості – для інших учнів. До того ж, як зазначає С. Станева [3], предмет фізичної культури позбавлений «теоретизованості» і рухова активність дітей складає основу змісту уроку. До значних проблем Є. Н. Приступа, Ю. В. Петришин, І. Р. Боднар [1] відносять сегрегативність фізичного виховання, де об'єднання дітей для виконання завдань здійснюється тільки у підготовчій та заключній частинах. Суттєвою проблемою інклюзивного фізичного виховання Л. Л. Борисенко [5], Г. Гук, І. Боднар [4], С. Станева [3] називають недостатню рефлексію учителів фізичної культури, особливо що стосується особистого емоційного реагування і поведінки. Значним чинником у готовності вчителів до такої діяльності є недостатнє володіння специфічними методами інклюзивного навчання, таких як узгодження активної роботи і відпочинку різних за рівнем підготовленості дітей та варіативність способів заохочення і мотивації [5]. Часто у вчителів недостатньо знань медико-педагогічного характеру, що впливає на уміння одночасно управляти фізкультурною діяльністю учнів усіх категорій, включаючи особливих дітей [3].

Сучасні дослідники інклюзивного фізичного виховання активно пропонують шляхи вирішення багатьох проблем. Так, Є. Н. Приступа, Ю. В. Петришин, І. Р. Боднар [1] пропонують стратегію наукового підходу до розв'язання проблем інклюзивного фізичного виховання, що включає в себе розробку концепції організації і формування змісту навчання, обґрунтування технологій та розробки спеціальних програм

одномоментної реалізації різних задач. Л. Л. Борисенко [5] вбачає поліпшення стану такої освіти у вдосконаленні організаційних моментів, що включає у себе новітні способи, методи, засоби впорядкування підготовки і реалізації програми. О. П. Пилипчук, І. М. Скрипка [6] пропонують використовувати комплексність фізкультурної діяльності учнів при поєднанні урочної та позаурочної форм роботи. Додатковим стимулом можуть бути, на думку О. П. Пилипчука, І. М. Скрипки [6], введення у навчальний процес блоків тих видів спорту, елементи яких доступно використовувати в ігровому методі підготовки. Г. Гук, І. Боднар [4], доповнюючи попередніх авторів, виступають за домінування у навчанні ігрового методу при проведенні комплексних уроків з поєднання загальнорозвиваючих, корекційних, прикладних вправ. І. Когут, В. Маринич, К. Чебанова [2] висловлюють слушну думку про значну увагу додатковій освітянській підготовці педагогів різних закладів освіти, де впроваджується інклюзивне навчання, що сприятиме набуттю навичок роботи в особливому учнівському середовищі. Для підвищення рівня психологічної готовності до роботи в інклюзивному середовищі С. Станева [3] висуває пропозицію включення у підготовку майбутніх вчителів обов'язкової практики на базі інклюзивних закладів освіти.

Висновки. Отже, інклюзивне фізичне виховання, попри важливість якнайшвидшого його впровадження на вимоги сучасних світових тенденцій, має уповільнений темп розвитку із-за багатьох проблем. Науковці активно працюють над створенням теоретичної, методичної та організаційної бази реалізації спеціальних освітніх програм, розробляючи шляхи та способи впровадження. Це дає перспективи формування розуміння специфіки інклюзивних умов роботи та розробки новітніх підходів управління процесом фізичного виховання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Приступа Є. Н., Петришин Ю. В., Боднар І. Р. Інклюзивне фізичне виховання школярів 1-3 груп здоров'я. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2013. 1: 62-67. doi:10.6084/m9.figshare.106941.
2. Когут І, Маринич В, Чебанова К. Впровадження інклюзивного навчання у фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші заклади освіти. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2020; 1: 117-127. DOI: 10.32652/tmfvs.2020.1.117-127.
3. Станева С. Фізична культура і спорт як чинники позитивної соціалізації дітей з особливими освітніми потребами. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2022. 60: 166-175. DOI 10.31909/26168812.2022-(60)-19.
4. Гук Г., Боднар І. Основні проблеми інклюзивного фізичного виховання дітей з особливими потребами. *Педагогічні науки*. 2022. 79: 7-15. DOI <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.79.264512>.
5. Борисенко Л. Л. Фізична культура як інклюзивне середовище: матеріали VI Всеукр. науково-практичної конференції «Система надання освіти дітям з особливими освітніми потребами в умовах сучасного закладу» (12 грудня 2018 року, Лисичанськ). Лисичанськ. 2018. С. 23-26.
6. Пилипчук О. П., Скрипка І. М. Методика проведення фізкультурно-оздоровчих занять з елементами дзюдо для дітей з особливими освітніми потребами.

Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2021. 1 (129): 83-87. DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.1(129).19.

Науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент Глухов І.Г.